

د استغفار ثمرات

شیخ العرب عارف باللہ مجدد زمانہ حضرت مولانا شاہ حکیم محمد سالم صاحب
والعجۃ عارف باللہ مجدد زمانہ حضرت مولانا شاہ حکیم محمد سالم صاحب

اللہ نالحقیقتی

پر ۲ د محُرم الحرام ۱۴۰۸ ه په مطابق ۲۶ د اکست ۱۹۸۷ سنه

دچار شنبې په ورخ دمابنام دلمانځه وروسته په مدینه منوره کي د أحد غره په لمن کي دشیخ العرب والعجم عارف بالله حضرت اقدس مولانا شاه حکیم محمد اختر صاحب مدظله د درد او ایمان ډک بیان وسو، آکابر علماء هم موجود وه او ټولو ژرل. لهدا دغه بیان د تیپ خڅه قل سو او دخلکو دکتني دپاره وړاندی دی. حق تعالی دی دقبولیت شرف ورته عطا کړی او د امّت مسلمه دپاره دې کېښد وکړئوي آمين. دغه کتاب خپله حضرت صاحب هم د او له خڅه تر آخره پوري مطالعه کړي.

جامع او مرتب کوکنی

يو خادم د حضرت مولانا شاه حکیم محمد اختر صاحب دامت برکاتهم

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَفَىٰ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ أَمَّا بَعْدُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍ فَرَجًا وَرَزْقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَجْتَسِبُ (مشکوہ صفحه ۲۰۳)

دمشکوہ شریف خڅه می یو حدیث تاسی ته وړاندی کي، په دغه حدیث شریف کي حق تعالی دنبی عليه السلام په مبارک ژبه باندی دخپل

خطاکاره او گنهکاره بندکانو دپاره یو لوی نعمت او یوه لویه طریقه بیان کرله (هغه طریقه دغه ده) که دبنده خخه کناوی کیبری او یقیناً (به کناوی خنی کیبری) لکه خنکه چې په حدیث شریف کی راغلی دی **كُلُّ يَنِيْ أَدَمَ حَطَّاءً** (ای د آدم اولادو) تاسی توله دیر خطاکاره یاست. ددې شرح ملاعلی قاری رحمة الله عليه داسی کړې د چې د **حَطَّاءً** معنی ده کشیر الخطاء (يعني دیر خطاکاره) لakin دخطاوو دکثرت علاج خه شي دی؟ دخطاوو دکثرت علاج د استغفار او توبې کثرت دی خنکه چې مرض وی هغسى دوا وی.

كُلُّ يَنِيْ أَدَمَ حَطَّاءً وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَابُونَ

(مشکلة صفحه ۲۰۳)

لakin بشه خطاکاره هغه دی کوم چې دیر توبه کونکی دی. لakin دتوبې شرطونه خه شي دی او توبه خه وخت قبلېږي؟ دتوبې درې شرطه محدثینو بیان کړې دی. شیخ مُحُمَّدُ الدِّینِ ابُو زَكْرَیَا نُوْوَى رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ دمسلم شریف په شرح کی فرمای چې توبه دقیلیدو درې شرطه دی
(شرح مسلم شریف للامام النووی، جلد ۲ صفحه ۳۲۶)

(۱) اول شرط **أَنْ يَقْلَعَ عَنِ الْمَعْصِيَةِ** (دکومی کناه خخه چې سړی توبه کړۍ) اول دی دهغه کناه خخه لیری سی، بعضی خلک بې پردہ بنځو ته کوری او واي **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مُلَا صَاحِبٌ**! وکوره خنکه بې پردګي ده، لاحول هم واي او ورته کوری هم، داسی لاحول خپله پر هغۇ باندی لاحول واي (**فَإِنَّ هَذَا الْأَسْتِغْفَارَ يَمْتَاجِعُ إِلَى الْأَسْتِغْفَارِ**) داسی استغفار ددو هم استغفار محتاجه دی. په دې خاطر توبه هغه وخت قبلېږي چې اول انسان دهغه کناه خخه لیری سی.

(۲) او دوهم شرط آن یَعْلَمَ عَلَيْهَا پر هغه کناه دی په زره کی پښیمانه او شرمنده سی. پښیمانی خه شی ته واي تَأَلَّمُ الْقَلْبِ يعني (پر هغه کناه باندی) په زره کی غم پیدا سی لکه خنگه چی د اصحاب کرامو په باره کی تاسی خبر یاست چې کله هغه په دې خبر سول چې الله او رسول زمود خخه خوابدی دی نو قرآن پاک (دهغو په باره کی) اعلان کوي وَضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ إِمَّا رَحْبَةً تَوَاهَ دِنِيَا پر هغو تنکه سوله او وَضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْفُسُ هغه دڅلوا ځانو خخه بیزاره سول او دغه دمحبت د حقوقو خخه دی، دچا سره چې محبت ډیر وي دهغه په ناراضه کيدو سره باید پر سړی داغسي تاثير وسى.

بس که کناه درخخه وسى نو دخدای په ناراضه کيدو کي هیڅ شی باید تاته خوند درنه کړي، اهل و عیال هم خوند درنه کړي، جو دې هم خوند درنه کړي، کور هم خوند درنه کړي، توله دنيا باید درباندی تنکه سی او دخانه خخه بیزاره سې تر څو چې دوه رکعته دتوبې لموخه په کولو سره او په ژرا، استغفار او توبه سره حق تعالی راضی نه کړي. دکناوو او نافرمانی په حال کی د دنيا نعمتونه کارول دبندکې دشرافت خلاف دی. ټو شاعر وو څله ماندینه ډیره پر کراهه وه، دمحبت پر حق باندی دهغه شعر او طبیعت درته وراندی کوم، طالم واي

هم نے فانی ڈوبتے دیکھی ہے نبض کائنات

جب مزاج یار کچھ برہم نظر آیا مجھے

ترجمہ: ما دتوله دنيا نبض غرق ولیدی، کله چې می یار لو غوندي راخخه خوابدی سو

یعنی زما ماندینه چی لبو غوندی راخخه خوابدی سوه نو ماته دیوله کاینات نبض غرق رامعلومیدی، واوری یوازی خپل نبض نه بلکی واپسی چی په توله دنیا کی تاریکه رامعلوممیری. نو معلوم سول چی دغه دمحبت دحقوقو خخه دی چی دمحبوب په فاراضه کیدو سره سری پر داسی حال سی او دغه محبت خو مجازی او دیو خو شپو دی، عارضی او فانی دی. دخدای پر مور باندی خونه حق دی دغه خو مور بیانولای هم نه سو، حق تعالیٰ زمور تر رکو هم مور ته نزدی دی، زمور وجود حق تعالیٰ په فضل سره په وجود کی راغلی دی، زمور دنیا او آخرت تول مشکلات حق تعالیٰ په لاس کی دی، که توله دنیا زمور صفت وکری نو په دغه صفت زمور هیخ نه کبریٰ تر خو چی دقیمات په ورخ حق تعالیٰ دغه ونه فرمایی چی زه ستا خخه راضی سوم. دع‌الله سید سلیمان ندوی رحمة الله عليه شعر راپه یاد سو، فرمایی که په دنیا کی خلک ستا صفت وکری نو ته خپل قیمت خپله مه لکوه حکه چی دغلامانو په قیمت لکولو سره دبل غلام قیمت نه لورپیری دغلامانو قیمت دخپل مالک په راضی کولو سره لورپیری، لهدا سید سلیمان ندوی صاحب فرمایی

هم ایسے رہے یا کہ ویسے رہے
وہاں دیکھنا ہے کہ کیسے رہے

ترجمہ: مور(په دنیا کی) داسی واوسیپرو کہ هفسی، هلتہ (په آخرت کی)
بے کورو چی خنکہ او سیپرو

دلته خو زمور بنہ صفتونه کبریٰ لاکن هلتہ به زمور خہ قیمت لکبریٰ دا به دقیمات په ورخ رامعلوممیری. دده دو هم شعر درته ورلاندی کوم حکه چی بعضی وخت سری په عارضی روند خطاؤزی، فرمایی

حیاتِ دو روزہ کا کیا عیش و غم

مسافر رہے جیسے تیسے رہے

ترجمہ: د دوو شپور دژوند خه عیش و غم، مسافر چی خنکه او سیری
داسی وا سیری

چانہ چی دنیا عیش حاصل وی نو ضروری نہ ده چی دھنگہ په
زړه کی هم عیش وی. مولانا جلال الدین رومی رحمة الله عليه فرمایی

از بروں چوں گور کافر پر حلل
و اندرول قهر خدائے عز و جل

که دیو کافر پاچا پر قبر باندی سنگ مرمر کارسی او دتوله دنیا پاچا هان
راسی کلان پر اوار کې سازونه ورتہ وهی او دفوج سلامی ورتہ کېری
لَاكُن

و اندرول قهر خدائے عز و جل

په قبر کی چی پر هغه دخداي عذاب شروع دی هغه دقبر سنگ مرمر
نه سی راکرخولای او ددباندی روښنای او رناوی او دنیا سلامی هغه ته
هیچ گته نه لري.

په دی خاطر که دی خدائی راضی نه کېری که خه هم په
ایرکنڈیشن کی ناست یې، بنجھه او کوچنیان درسره وی، دیره خزانه
درسره وی، هر وخت ریالونه حسابی او په بانک کی دی دیری پیسې
جمع وی لَاکن دغه په بنکاره آرام دی، دغه بدن یو قبر دی، بدبند ددباندی
عیش او آرام دزړه دعیش او آرام دپاره ضروری نه دی، ایرکنڈیشن زموږ

بدن خو رایخولای سی لاکن د زرہ اور نه سی را وزلای، که خدای درخخه
خوابدی دی نو لک واره دی بدن پر آرامه وی خو زرہ به دی په عذاب
اخته وی او زرہ نه سی پر آرامه کیدای. یو بزرگ فرمایی

دل گلستان تھاتو ہر شے سے ٹپکتی تھی بہار

دل بیابان کیا ہوا عالم بیابان ہو گیا

ترجمہ: زرہ چی می گلستان وو نو په هر شی کی راتہ خوشحالی وہ، زرہ
چی می وران سو نو تولہ عالم راتہ برباد سو

کہ په زرہ کی خوشحالی وہ نو په بنکارہ به ہم خوشحالی وی او
(دکناو په خاطر) کہ زرہ برباد وی نو په هر شی کی به درته غم وی.

مولانا جلال الدین رومی رحمة الله عليه فرمایی

آل یکے در کنج مسجد مست و شاد

یو سڑی دمسجد پر زرہ سترنجی باندی مست دی او په محبت او
اخلاص سره د الله نوم اخلي، الله ويل هغه ته دونه خوند ورکوی کوکبی
دتبولہ کاینات لذتونه یې وزرہ ته داخل سول. بل ځای مولانا رومی فرمایی

نام او چو بر زبانم می رو د هر ٻئ موز عسل جو یے شود

کله چی زه د الله نوم اخلم او زما د ڙبی خخه د الله نوم را وو ځی نو زما هر
ورینته د عسلو دریاب سی او ددې دلیل په څل کتاب دیوان شمس
تبریز کی داسی ورکوی، د دیوان شمس تبریز په نامه چی کوم دیوان لیکل

سوی دی هغه دمولانا رومی صاحب خپل کلام دی لانک دخپل شیخ پر
نامه بې کىرى، پە هغه کى مولانا رومی صاحب فرمائى

اے دل ایں شکر خوشتريا آنکە شکر سازد

اې زىزه دغه بوره چىرىخور دە كە دبورى پىدا كونكى چىرىخور دى. كە خىدai پە كىنى كى اوپە نە واي پىدا كىرى نۇ قول كىنى بە دلرگىيانو پە نىخ خرىخىدلای او چا بە يې پوبىتنە ھەم نە كولاي، بىيا مولانا رومى فرمائى

اے دل ایں قمر خوشتريا آنکە قمر سازد

دغه سپورمى چىرىخانىستە دە يا چا چى پە سپورمى كى بنايىست اينىنى دى هغه چىرىخانىستە دى. پە دې خاطر كله چى دخدايى محبت اولياوو تە حاصل سى نۇ (هغه پاچاھان ھەم پە خاطر كى نە راورى)، شاه ولى الله محدث دھلوى رحمة الله عليه د دھلى دجامع مسجد پر ممبر باندى و مغلېيە پاچاھانو تە پە خطاب كى فرمائى وە چى اې مغلېيە پاچاھانو! و گورى زە پە سينە كى يو زىزه لرم او پە دغه زىزه كى دخدايى محبت يو خۇ غىميان دى.

پە لوى بكس كى كۆچنى بكس اينبول كىرى او دكۆچنى بكس دقىمت پە خاطر دھغە لوى بكس قىمت اينبول كىرى، كە پە لوى بكس كى دودى يا دكۆچنيانو مردار كالى پراتە وي نۇ هغە هېش قىمت نە لرى او دھغە حفاظت ھەم نە كىرى لانك كە پە لوى بكس كى كۆچنى بكس پرورت وي او پە هغە كى ديو كۈرۈپ روپو غمى پرورت وي نۇ پىرە دار بە ھەم پر ولار وي او دكۆچنى بكس پە خاطر بە دلۋى بكس حفاظت ھەم كىرى. (ھەمدەنگە) كە زمۇر پە زىزو كى دخدايى محبت، ايمان او تقاوغا غوندى نعمتونە وە نۇ (دخدايى دطرفە خخە) بە زمۇر دظاھر ھەم حفاظت كىرى.

نن مور ته دغه سوال را پیدا کیوی چی مور د اسرائیل خخه ولی
وهل خرو، په هندوستان کی دمسلمانانو سره خه کیوی، په ټوله دنیا کی
مسلمانان ولی ذلیله دی؟ اصلی خبره دا ده چی مور صرف خپل ظاهر
دبناسته کلو په فکر کی یو او زمور ظاهر تر او لنو دیر بناسته دی یعنی
د اصحابو تر ظاهر زمور ظاهر دیر بناسته دی لانک دھغو په باطن کی
چی کوم غمی وو نن زمور زرونہ دھغه خخه خالی دی او نن مور هغه ته
ضرورت لرو او هغه (غمی) خه شی دی؟ هغه دخدای سره تعلق، دخدای
محبت، بیره او تقوا ده، ددادغه دولت په باره کی حضرت شاه ولی الله محدث
دھلوی (ومغلیه پاچاهانو ته) فرمایلی وہ

دلے دارم جواهر پاره عشق است تھویش که دارد زیر گردوں میر سامانے که من دارم

اپی مغلیه پاچاهانو! ولی الله دھلوی په خپله سینه کی یو زړه لری په هغه کی
دخدای محبت یو خو غمیان دی تر آسمان لاندی که تر ما دیر مالداره
څوک سته نو زما وخته دی راسی. دغه دی دخدای دوستان چی دخدای
سره تعلق ورته حاصل سی نو پاچاهان هم په خاطر کی نه را پری.

حافظ شیرازی صاحب فرمای

چو حافظ گشت بے خود کے شمارد بیک جو مملکت کاؤس و کے را

کله چی حافظ شیرازی دخدای په نامه سره مست سی او د عرش عظیم
خخه دخدای خوشبوی ورته راسی نو

بوئے آں دلبر چوں پراؤں می شود

کله چی دحقیقی محبوب خوشبوی دعیرش عظیم خخه و مھکی ته راسی نو
اولیاواو او دھغو غلامانو ته خه پیسپیروی، هغه وخت دھغو داسی حال وی

ایں زبانخا جملہ حیراں می شود

خونه ژبی چی دی عربی، فارسی، ترکی، انگریزی دغه ژبی دحق تعالیٰ
دمحبت لامحدوده لذت دیانولو خخه عاجزہ سی. لهذا حافظ شیرازی فرمایی

چو حافظ گشت بے خود کے شمارو

بیک جو مملکت کاؤس و کے را

کله چی حافظ شیرازی دخدای په محبت کی مست سی نو د کاؤس او کبی
سلطنتونه ھم په خاطر کی نه راوری او د ایران سلطنتونه دیوه غنم په عوض
رانیولو ته تیار نه دی.

حضرت شیخ عبد القادر جیلانی رحمة الله عليه ته (د وخت) پاچا
شاه سنجر لیکلی وہ چی زه ستا دخانقاہ (دخرخ) دپارہ د نیمروز ملک
وقف کول غوارم نو شیخ عبد القادر جیلانی رحمة الله عليه ورته ولیکل چی

چوں چتر سنجیری رُخ بختم سیاہ باد

گر در دلم بود ھوسِ ملک سنجرم

دپاچا شاه سنجر د سایہ وان په مثل زما نصیب به ھم تور سی که زما سره
ستا دسلطنت لالچ او طمع وی، او فرمایی

زانگه که یافتم خبر از ملک نیم شب

دخه وخت خخه چی ماته دینی شپی سلطنت حاصل سوی دی یعنی
دخدای عبادت او په تهجد کی سجده نصیب سوی ده لکه خنگه چی
(په دی باره کی) مولانا رومی رحمة الله عليه فرمایی که تاته دیوی سجدی
خوند حاصل سی نو ته به هم دپاچا ابراهیم ابن ادھم رحمة الله عليه په مثل
سلطنت پریردی. په سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى کی حق تعالیٰ (۵) داخله کړله چی
(ای بندہ) په ناست او ولاره کی خو سُبْحَانَ اللَّهِ وَايَه لَاکن په سجده کی خکه
چی ستا زما سره دیر نژدیوالی وی او عَلَى قَدَّرِ الرَّحْمَنِ ستا سر در حمن
په پیشو کی وی نو اوس خپل تعلق سبکاره که چی زه ستا خه کیرم (داسی)
ووایه چی ته زما رب یې سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى پاک دی زما رب کوم چی دیر
اعلنی دی. دداغه (سجدی د دولت) په باره کی حضرت شیخ عبدالقدار
حیلانی رحمة الله عليه (وپاچا شاه سنجر ته) و فرمایل

زانگه که یافتم خبر از ملک نیم شب

من ملک نیروز بیک جو نمی خرم

یعنی دخه وخت خخه چی ماته دینی شپی سلطنت خبر را کړل سوی
دی نو ستا سلطنت نیمروز زه دیوه غنم په عوض رانیولو ته تیار نه یم.
مولانا شاه فضل رحمن کچ مراد آبادی رحمة الله عليه و مولانا
اشرف علی تهانوی ته فرمایلی وه چی اشرف علی کله چی زه سجده کوم نو
ماته داسی خوند راکوی لکه حق تعالیٰ چی خپل در حمت په غیر کی
واخیستم او کله چی زه قرآن شریف و ایم نو حق تعالیٰ ماته دونه خوند راکوی

که تاته داسی خوند حاصل سی نو کالی به خیری کرپی هنگلهه ته به ولار سپی او و پی فرمایل په جنت کی چی مانه حوری راسی نو زه هغونه ته وايم چی بیبيانو که قرآن شریف اوری نو کتبینی کنپی خپله لار واخلي. وکوری موره خه فکر کو او دخدای دوستان خه فکر کوی، زمورو په فکر کی او دخدای ددوستانو په فکر کی خونه فرق دی، دویي حقوق عاشقان دی.

یو حکومتی تنخواه داره ملا کوم چی د رام پور(هندوستان)
دحکومت خخه تنخواه اخیستاه د شاه فضل رحمن صاحب وخدمت ته
حاضر سو، حضرت شاه فضل رحمن صاحب دخواری شریف درس ورکوی،
دردرس په مینځ کی هغه سرکاری ملا ته لړ وخت ورپیدا سو نو دستی کده
سو چی حضرت صاحب د رام پور دحکومت نواب وايی که ته مانه راسپی
نو زه به تاته یو لک روپی نذرانه درکم، حضرت شاه صاحب دېر غمکین
سو او ورته و پی فرمایل چی ملا صاحب پر لک روپی باندی خاوری
واچوه کومه خبره چی زه کوم هغه واوره بیا بی دغه شعر ورته وویلی

جو دل پر ھم اس کا کرم دیکھتے ہیں

تو دل کو پہ از جام جم دیکھتے ہیں

ترجمہ: پر زړه باندی چی زه دخدای کرم وینم نو زړه ددینا خخه
بې نیازه وینم

يعنى زه چی پر زړه باندی حق تعالی د رحمت کوم باران وینم نو
زما زړه دنوابانو دحکومت او د لک روپو خخه بې نیازه دی. خوک چی پر
فیل باندی سواری کوی نو هغه چی دچا سره دوستی وکړی پر فیل باندی
دهغه کور ته ورځی په دې خاطر دهغه دکور دروازه هم غته ورجوره کړی
(چی زه پکښی راسم) همدغه رنګه حق تعالی چی دچا وزړه ته خپل خاص

نور، خپل خاص تجلی او خاص قرب عطا کری نو دهغه زره هم ورغت
کری (یعنی دنیا خخه بی بی نیازه کری). مولانا رومی صاحب فرمایی

ظاهرش را پنهان آرد به چرخ باطنش باشد محیط هفت چرخ

خدای دیو دوست ظاهر خو دونه کمزوره کیدای سی چی غوماشه بی هم
و خوری نو به بی و خرخوی لakan دهغه باطن اووه سره آسمانه په خپل زره
کی اخیستی وی. حضرت داکتیر عبدالحئی صاحب رحمة الله عليه یو شعر
راپه یاد سو

جب کبھی وہ ادھر سے گزرے ہیں
کتنے عالم نظر سے گزرے ہیں

ترجمہ: ہر کله چی دخای جلوہ زما په زرہ کی تیرہ سی نو خو جہانہ می
تر نظر تیر سی

او داغہ خبرہ جکر مراد آبادی شاعر داسی کرپی ده

کبھی کبھی تو اسی ایک مشتِ خاک کے گرد
طواف کرتے ہوئے ہفت آسمان گزرنے

ترجمہ: کله خو پر داغہ یو مت خاورہ (زرہ) باندی اووه سره آسمانو
طواف و کرپی

زما دوستانو! زه دغه درته وايم چی حق تعالیٰ په نامه کی خوند او
خوبروالی دونه دی چی زیه بی نه سی بیانولای. په تهانه بھون (ہندوستان)
کی یو بزرگ حضرت توکل شاه رحمة الله عليه وو، هغه به حضرت مولانا

اشرف علی تهانوی صاحب ته ویل چی حضرت صاحب! ماته د الله نوم دونه خوند راکوی چی زما خوله خوره سی بیا یې ورته ویل چی قسم په خدای زما خوله خوره سی. شیخ محی الدین ابو زکریا نووی رحمة الله عليه دحلووت ایمانی(د ایمان خوروال) په شرح کی فرمایی الله تعالیٰ حلاوت ایمانی هر هغه چاته ورکوی خوک چی هغه عملونه کوی چی پر هغه باندی دحلووت ایمانی وعده ده مثلاً د اولیاوو سره محبت کول، بدمنظري خخه دخان حفاظت کول او داسی نور یعنی پر کومو اعمالو باندی چی دحلووت ایمانی وعده ده خوک چی هغه عملونه کوی دهغو وزیرو ته حق تعالیٰ حلاوت ایمانی عطا کړی لakin بعضو اولیاوو ته حلاوت حسیه هم عطا کړی یعنی دهغو وخلوپی ته هم دغه خوروالی محسوس سی، دغه دخدای عطا ده هر چا ته چی یې ورکړی لakin زړه خو دهر یوه دغه خوروالی محسوس کوی او په زړه کی قرار هر یوه ته دستی حاصل سی.

زما دوستانو او عزیزانو! زه دغه درته وايم دظاهر دعيش چی خونه فکر راسره دی تر هغه باید زیات مور دخدای ددوستی فکر وکړو که آرام غواړو کنې په ایرکنډیشن کی به مو په فکرو، غمو او تکلیفو سره په زړه کی اور بل وی، د زرهاوو او لکھاوو ریالو سریړه به زړه فکرمند او ناقاره وی په دې خاطر چی دباطنی (یعنی د زړه) دعيش دپاره دظاهر عیش ضروري نه دی. مولانا جلال الدین رومی فرمایی

آل یکے در کنج مسجد مست و شاد وال یکے در باغ ترش و نامراد

یو سپری په مسجد کی پر فرش باندی مست دی او یو سپری په باغ کی دی، خلور طرفه یې کلان دی لakin په غمو سره غمزده او ناقاره دی،

یو په کلانو کی ژاری او بیو په زوزانو کی خاندی. اوس که خوک دغه ووایی چې دا خو اجتماع دضدینو ده یعنی په غم کی حق تعالی سری خنکه خوشحاله ساتی؟ زه دغه درته وايم چې صاحبه دغه د او بیو ضد ساعتان چې دسویتزرلیند ملک جورروی خلور طرفه یې او بیه وی مکر او بیه تاثیر نه پر کوی دغه خنکه د او بیو ضد دی همدغه رنکه حق تعالی دخپل عاشقانو زرونه دغم ضد جور کړی، د چا پر زړه چې دخدای د رحمت او عنایت نظر وسی هغه په زرهاوو غموکی هم خوشحاله او بې غمه وی.

غمونه (خو) دهغه د اصلاح او تربیت او دهغه ایمان دلوروالی دپاره وی لakan هغه په غم کی هم په زړه کی مست او خوشحاله وی که خه هم په غم کی ژاری او تر سترکو یې اوښکی راهیږی مثلاً دخپلو کوچنیانو یا دخپلی ناجوری په غم کی ژاری لakan وزړه ته یې غم نه داخلیږی او ددې دلیل خه شنی دی؟ ددې دلیل کاب دی، یو سپړی دمرچکو کاب خوری او (دمرچکو په خاطر یې) اوښکی راهیږی، یو خوک خو دی دته ووایی چې صاحبه ته په تکلیف کي رامعلومیږي دغه کاب خورل پریږد، ته ناقهه ځان ژروې دغه کاب مه خوره ماته یې راکه، نو هغه به خه ورته ووایی چې زړه می دنه خوندونه اخلي، زه پر دې کاب باندی خوندونه اخلم دا دخوند اوښکی دی، دغم اوښکی نه دی.

همدغه رنکه که خدای راضی کړل سی، هرہ کناه پریښول سی څکه چې په کناه سره دخدای رحمت لیری سی، هرہ کناه دخدای خخه سپړی لیری کوی، دکناه دغه خاصیت دی چې تر کوچنی لا کوچنی کناه هم سپړی دخدای خخه لیری کړی او دنیکی دغه خاصیت دی چې تر کوچنی لا کوچنی نیکی هم سپړی وخدای ته نژډی کړی لهذا هر څونه کنادوی چې دی هغه چې زهر وبلل سی او توله پریښول سی او د اولیا وو په صحبت کی

چی واوسیدل سی او دخای نوم واخیستل سی نو بیا حق تعالی زره دغم
ضد جور کری، داسی سری په دنیا کی مست او خوشحاله وی، هر خونه
غمونه چی دی هغه بی د زره دباندی وی، حق تعالی دعنایت نظر چی
پر چا وسی او حق تعالی چی وغواری چی زه دغه بنده خوشحاله ساتم نو
ددنیا تکلیفونه هغه سری نه سی غمکینه کولای. اوس نو دمولانا رومی
صاحب شعر واوری هغه فرمایی

گر او خواهد عین غم شادی شود

عین بند پائے آزادی شود

که خدای فیصله وکری چی زه دغه بنده خوشحاله ساتم نو عین غم یعنی دغم
دذات خخه حق تعالی خوشحالی جوره کری (دغه دحضرت مولانا تهانوی
رحمه الله علیه ددغه شعر شرح ده دکلید منشوی کتاب په شپروم دفتر کی)
ددنیا خلک خو غم ایسته کوی بیا دخوشحالی اسباب راولی، اور ایسته کوی
بیا او به راولی لakin حق تعالی دضدین پر اجتماع باندی قادر دی (یعنی)
هغه د اور خخه او به جوری کری او دغم د ذات خخه خوشحالی جوره کری
او د پبنو د زولنو او قید خخه آزادی جوره کری.

حضرت یوسف علیه السلام چی کله قیدخانی ته واچول سو نو
هغه خه و فرمایل رَبِّ السِّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ ای زما ریه! دغه ستا دلاری قیدخانه
ده، زه ستا په خاطر بندی خانی ته ئم او چیری چی ته بی، چیری چی
خالق دکلستان بی هغه قیدخانه قیدخانه نه بی هغه (قیدخانه ستا په خاطر)
ماته احب(محبوبه) ده. داغه خبره زه داسی بیانوم چی حق تعالی داسی محبوب
دی او دونه محبوب دی چی دچا دلاری قیدخانی محبوبی وی نو دهغه
دلاری کلستان به خنگه وی.

زما دوستانو! دخای په لاره کي دنظر دحافظت په خاطر او
دکناوو دپرینبو لو په خاطر که یو زوز هم دجا خه و مبنی او په زره کي بی
غم پیدا سی نو قسم په خدای چی دتوله دنيا کلان که دغه زوز ته سلامی
وکړی نو دخای دلاري د زوزانو دعظمت حق دتوله دنيا کلان په خپل
سلامی نه سی ادا کولای او دخای نافرمانی دپرینبو لو په خاطر زره ته چی
کوم غم ورسیبی که دتوله دنيا خوشحالی دغه غم ته سلامی وکړی نو ددغه غم
دعظمت حق نه سی ادا کولای چکه چی دغه دخای دلاري زوز او
دخای دلاري غم دی، ددې دقيمت خه پونتنه کوې، ددې قيمت انبیاء
او اولياء پیژنی، په دې خاطر هغه هر وخت مست او خوشحاله وی چکه
چی هغو حق تعالی راضی کړی په دې خاطر حق تعالی هم دهغوا زره هر
وخت خوشحاله ساتی، تکلیفونه او غمونه دهغوا وزړو ته نه سی ور رسیدای،
غمونه بې د زره دباندی وی.

خوشحالی او غم خنکه یو خای کیدای سی او په زوزانو کی زره خنکه
خوشحاله وی پر دې باندی زما یو شعر دی

صدمه و غم میں مرے دل کے قبسم کی مثال

جسے غنچہ گھرے خاروں میں چلک لیتا ہے

ترجمہ: په تکلیف او غم کی زما دخوشحالی مثال لکه کل چی په زوزانو کی
وغوریبی

که کلانو ته دغه نعمت حاصلیدای سی چی هغه په زوزانو کی
غوریدای سی نو آیا حق تعالی په خپل فضل او کرم سره دخپل خاص
بندکانو زړونه دصبر او رضا په برکت خاص دغم په حال کی خوشحاله نه سی
ساتلای.

زما یو بل شعر دی

اس خنجرِ تسلیم سے یہ جانِ حزین بھی
ہر لحظہ شہادت کے مزے لوٹ رہی ہے

ترجمہ: درضا په خنجر سره زہ ہم ہر وخت دشہادت خوندونہ اخلم

پہ ہر حال کی چی حق تعالیٰ سری وساتی دبنده کار دی چی پر
ھغہ راضی واوسی بیا به انشاء اللہ د تسلیم او رضا پہ برکت سره ھغہ پہ ہر
حال کی خوشحالہ وی.

ماتهٗ خپل یو بل شعر رایہ باد سو

زندگی پر کیف پائی گرچہ دل پر غم رہا
ان کے غم کے فیض سے میں غم میں بھی بے غم رہا

ترجمہ: ژوند می دخوندہ ڈک وو کہ خہ ہم پہ زرہ کی می غ وو، دخدای
دغم پہ برکت سره زہ پہ غم کی ہم بی غمہ وم

دغہ تسلیم او رضا ڈیر لوی شی دی. حضرت مولانا اشرف علی
تهانوی رحمة اللہ علیہ زمور د پیر مولانا شاہ عبدالغنی رحمة اللہ علیہ خخہ
پوبنتہ کرپی وہ چی تر اخلاص ہم لور مقام خہ شی دی؟ زمور پیر ورتہ
وویل چی ماتھ نہ دی رامعلوم، مولانا اشرف علی تھانوی رحمة اللہ علیہ ورتہ
و فرمایل چی (تر اخلاص ہم لور مقام) تسلیم او رضا دہ (یعنی) دحق تعالیٰ
پر فیصلہ باندی راضی او سیدل. پر دغہ تسلیم او رضا باندی ڈیر لوی انعام
حاصلیبری. حضرت علامہ سید سلیمان ندوی صاحب رحمة اللہ علیہ
فرمایی

ترے غم کی جو مجھ کو دولت ملے غم دو جہاں سے فراغت ملے

ترجمہ: (ای خدا یہ) ستا دغم دولت چی ما تھے حاصل سی نو ددو اور جهانو
دغم خخہ بہ نجات راتھے حاصل سی

حق تعالیٰ (دراضی کولو) غم دیر خوندور دی دغم خو د انبیا وو
او اولیا وو حصہ ده، حق تعالیٰ (کنہا دنه کولو پہ خاطر) دسری نیم وجود
خو ویلی کری لائکن (پہ بدل کی) بی شمارہ قوتونہ ورتہ عطا کری.

نیم جال بستا ند و صد جال دھد انچہ در وحتمت نیا ید آں دھد

پہ دی خاطر حق تعالیٰ چی چا تھے خپل محبت او پیشندہ وریہ نصیب کری
نو هغہ ٹولہ کناؤی پر پریردی. جگر مراد آبادی یو شاعر وو، هغہ شراب
پریسبول، بیرہ یہی پریسبولہ کہ خہ ہم دونہ شراب یہی چیبل چی خلگو بہ
تر او رو نیوی مشاعری تھے بہ یہی راوستی، خپلہ واپی

اب ہے روزِ حساب کا دھڑکا پینے کو تو بے حساب پی لی

ترجمہ: اوس دھ حساب د ور حئی (آخرت) بیرہ، شراب خو می
بی حسابہ و چیبل

لائکن کله چی دخدا یہ ور ولو بدلہ نو توبہ یہی و کنبل. حضرت
تهانوی رحمة اللہ علیہ سرہ یہی ملاقات و کری او حضرت تھے یہی ددعا دپارہ

وویل چی حضرت صاحب دعا راته وکه چی شراب پریبردم، حج وکم او
بریره پریبردم، بریره یې یو مت پرینبوله، شراب یې پرینبول، داکترانو
ورته وویل که تا شراب ونه چیبل نومړ به سې، جگر صاحب ورته وویل
چی (شراب د نه چیبلو په خاطر) مړ خو به سم لانک که ما شراب چیبل
نو تر خه وخته به ژوندی یم؟ داکترانو ورته وویل چی دوه خلور کاله به نور
ژوندی یې، داکترانو ته یې وویل چی دخداي په غصب کی ژوند د تیرولو
څخه بنه دی چی زه اوس شراب د پرینبولو په خاطر مړ سم څکه چی زما
مرګ به دخداي درحمت په سایه کی وی او که زما مرګ دشраб په چیبلو
کی راغلی نو دخداي په غصب کی به مرګ راته راسی نو تر دې بنه دی چی
زه اوس مړ سم. دخداي په فضل سره جگر مراد آبادی (شراب د پرینبولو
وروسته) ژوندی پاته سو او ډیر بنه صحت یې هم سو او پر سنت برابره
بریره د پرینبولو تر مخه حق تعالی دده په ژیه یو شعر جوړ کړی

چلو د یکه آئیں تماشے جگر کا

سنا ہے وہ کافر مسلمان ہو گا

ترجمہ: راسی چی دجگر تماشا ووینو، اوریدلی مو دی چی هغه
مسلمان سوی دی

په میرت (ہندوستان) کی جگر مراد آبادی د آس په کادی کی
ناست وو او کادیوان دده دغه لوړ شعر ویلی، کادیوان په دې نه وو خبر
چی نن جگر صاحب بریره پری اینې په صحیح معنی مسلمان سوی زما
په کادی کی ناست دی، جگر صاحب دغه شعر په اوریدو سره په ژرا سو
چی حق تعالی په خپل فضل سره ترمخه لا دغه شعر زما په خوله ادا کړی او
دنافرمانی او ګناوو څخه یې نجات را په نصیب کړی.

نو زما دوستانو! ما دغه درته ویل چی پرتوگ تر بجلکو لور ساتل،
 یو مت بریره پرینبول، بنخو ته کتل پرینبول، غیت پرینبول، ئاخان تر
 بولولو کم بلل یعنی پر بولو ظاهری او باطنی احکامو باندی عمل کول ضروری
 دی. ددپی دیاره د اولیاواو صحبت ضروری دی، دصالحینو په صحبت سره
 یقین حاصلیپری، دصالحینو دصحبت اهیت دنجاری او مسلم شریف ددپی
 حدیث خخه بنکاره دی چی د سلو کسانو قاتل ته حکم وسو چی ولاپسه
 دصالحینو یو کلی دی هلتە به ستا توبه قبوله سی. سُبْحَانَ اللَّهِ! د اولیاواو
 داسی شان دی چی پر کومه مئکه باندی هغه خدای یادوی، سُبْحَانَ اللَّهِ
 او الحمدُلله واي، خپلی اوښکی توبوی هغه مئکی ته خدای دغه عزت
 ورکوی چی په هغه کلی کی دسلو کسانو دقائل توبه دقیلیدو شرط اینسول
 کیپری که خه هم دهغه قادر مُطلق، غَفَّارٌ او تَوَّابٌ ذات ددطرفه خخه پر
 هره مئکه باندی دغه مغفرت ممکن وو لakin خپل عنایات او خپل خاص
 رحمت د ظهور او نازلیدو دیاره حق تعالی د اولیاواو مئکه وتاکله، ددپی خخه
 د اولیاواو دعظامت او قیمت اندازه کیدای سی.

علامه ابن حجر عسقلانی دنجاری شریف په شرح فتح الباری جلد
 ۶ صفحه ۵۱۷ کی لیکلی دی چی دصالحینو ددهغه کلی نوم نصرة او دکناوو
 دکلی نوم کَفَرَه وو او دغه قاتل دهغه صالحینو تر کلی پوری رسیدلی هم نه
 وو چی مرگ ورتە راغلی فَنَاءٌ بِصَلْدَرٍه نَخْوَهَا هغه دمرگ پر وخت خپل مخ
 د اولیاواو دکلی و�وا ته کری او پر دغه خبره باندی خدای خپل فضل
 وکری، خنگه فضل یې پر وکری؟ دعذاب ملایکو ویل چی دی مور
 ورو خَكَه چی د اولیاواو تر کلی پوری رسیدلی نه دی او د رحمت ملایکو
 ویل چی دی دهغه کلی و�وا ته روان سوی خو وو مرگ خو دده په اختیار
 کی نه وو لهندا دی مور ورو، دملایکو دغه اختلاف دلیری کولو دیاره خدای

باه ملايکه راوليپله هغې وویل چې **قَيْسُوا بَيْتُهُمَا** د دواپرو کلو تر ماين
 فاصله اندازه کړي او هله حق تعالى د صالحینو وکلي ته حکم ورکړي **تَقْرَئِي**
 ته لې رانژدي سه څکه چې پر تا باندی اولیاء اوسيږي او دکناوو وکلي ته
 ېې وفرمايل **تَبَاعَيْنِي** ته ليرى سه څکه چې پر تا باندی ګنهکاره اوسيږي
 کوم چې زما خخه ليرى دی او ددې حديث نوم محدثینو **فَضْلٌ فِي صُورَةِ عَنْلٍ**
 ايسني دی (صرفۃ حبلہ صفحه ۱۲۸) دا فضل دعدل په شکل دی یعنی
 حق تعالى په ملايکو مهکه اندازه کوي او کار خپله ورسموي.

پر دې باندی دمولانا شاه محمد احمد صاحب رحمة الله عليه شعر

رايه یاد سو

حسن کا انتظام ہوتا ہے

عشق کا یوں ہی نام ہوتا ہے

ترجمہ: دحسن انتظام وی، دعشق خو فقط نوم وی

دھغه قاتل دپاره الحق تعالى د رحمت انتظام وسو کنې صالحینو
 کلی ځنی ليرى وو.

عشق کا یوں ہی نام ہوتا ہے

ترجمہ: دعشق خو فقط نوم وی

مور که لې حق تعالى ذکر وکړو او په استغفار سره رب راضي
 کړو نو استغفار کونکی به هم دتقوادارو په درجه کي سی **إِنَّ الْمُسْتَغْفِرِينَ**
نُّؤُلُوا إِيمَانًا لَّهُ أُمَّتَّقِينَ. د استغفار کوم حديث چې ما په سر کي ویلى وو او س
 دھغه ترجمه واوری نبی عليه السلام فرمایي چا چې استغفار لازم کړي

د لزوم معنی په کثرت سره ده یعنی خوک چې په کثرت سره استغفار کوي
د خپل شرطو سره چې دوه شرطونه خو یې بیان سول

- ۱) اول دهغه کنه خخه دی سپری لیری سی او
- ۲) دو هم پر هغه کنه باندی دی په زره کي پښيماني پیدا سی او دريم
شرط دتوبې دقبيليدو محدثينو دغه ليکلي دی چې

آن یَعْزِمَ عَزْمًا جَازِّيًّا مَآنَ لَلْيَعُودُ إِلَى مِثْلِهَا أَبَدًا

(شرح مسلم للنوي جبلد ۲ صفحه ۳۲۶)

تینګه اراده دی وکړي چې اې خدايه یا هیڅکله دغه گناه نه کوم،
که شیطان په غور کي دغه درته ووای چې ته خو یا دغه گناه کوې نو ددي
جواب دغه دی چې دتفقا عزم (یعنی تینګه اراده) دتوبې دقبيليدو دپاره کافي
ده، دغه ارادې ته (چې یا زه دغه گناه نه کوم) دخدای په دربار کي قبولیت
حاصل دی په شرط ددې چې دغه اراده دماتولو نیت یې نه وي، که خپله
اراده یې دماتولو نیت نه وي نو دغه اراده وخدای ته قبوله ده، بس دتوبې
کولو پر وخت دی دخدای پر توکل دغه وویل سی چې یا الله ما ستا پر
توکل باندی تینګه اراده وکړله چې یا هیڅکله دغه گناه نه کوم او که یا توبه
ماته سی نو یا دی توبه وکاری، بې له خدايه موږ چیری تللای سو؟

حضرت خواجہ عزیز الحسن صاحب فرمای

نه چت کر سکے نفس کے پہلوان کو

تو یوں ہاتھ پاؤں بھی ڈھیلے نه ڈالے

ترجمه: که دی نفس پہلوان راچې نه کړي، نو ته هم خالي لاس مه

کښینه

اے اس سے کُشتی تو ہے عمر بھر کی
کبھی وہ دبائے کبھی تو دبائے

ترجمہ: نفس سره جنگ خو تولہ عمر دی، کلہ به دی هفہ راچپہ کری
کلہ به یپی تہ راچپہ کری

جو ناکام ہوتا رہے عمر بھر بھی
بہر حال کوشش تو عاشق نہ چھوڑے

ترجمہ: کہ سری (نفس په مقابلہ کی) تولہ عمر ناکامہ کدی، خو عاشق
دی (دتوبہ کلو) کو بین نہ پریزو دی

یہ رشتہ محبت کا قائم ہی رکھے
جو سو بار ٹوٹے تو سو بار جوڑے

ترجمہ: (دخدای سرہ) محبت تعلق دی قائم وساتی، کہ دغہ تعلق سل
واری مات سی نو سل واری دی بیرتہ (پہ توبہ کلو سرہ) قائم کری

آہ گناہ خو مو نہ پریبنو لہ خدای مو پریبنوی، ای ورورہ دخدای
ماسو بل کوم ہای ستہ، آیا بل خدای ستہ؟

نه پوچھے سوانیک کاروں کے گر تو

کدھر جائے بندہ گنہگار تیرا

ترجمہ: ای خدایہ کہ دنیکانو ماسوا تہ پر بل چا پوشنہ و نہ کری نو ستا
گنہگارہ بندہ چیری ولار سی

زما دوستانو! دکھکارانو خدای هم هغه دی او دنیکانو خدای هم هغه دی، دخدای ماسوا مور چیری ولار سو، بل دربار خو سته هم نه. دتوپی او استغفار اهتمام دیر ضروری دی، شیطان داسی وخت په زره کی شرمندگی سری ته ورواجوی، بې ځایه حیا ورواجوی ورته واپی چې ته په کوم مخ توبه کارپی، ته نه شرمیرپی هره ورخ دغه کناه کوپی بیا توبه وکارپی، دغه شرم شرم نه دی.

حیا خه شی ته واپی عظیم محدث مُلّا علی قاری رحمة الله عليه دمشقو په شرح مِرقَة جلد ۱ صفحه ۷۰ کی لیکلی دی چې

فَأَنْ حَقِيقَةُ الْحَيَاءِ أَنَّ مَوْلَاكَ لَآيَرَكَ حَيْثُ تَهَاكَ

(حیا دغه ته واپی چې) ستارب تا په خپل منع کرپی شیانو(یعنی کناوو) کی ونه وینی

حق تعالیٰ مور په خپل نافرمانی کی شپه او ورخ وینی او مور حان ته دیر حیاداره وايو، په توبه کولو کی حیا راته دریپری او په کناه کولو کی حیا نه راته دریپری دا خونه لو شیطانی دوکه ده، که خه هم اصلی حیا دغه ده چې سری دخدای دنافرمانی خخه راوگرئی په کناه وشرمیرپی. بعضی خلک دغاللب شاعر دغه شعر واپی

کعبہ کس منه سے جاؤ گے غالب
شرم تم کو مگر نہیں آتی

ترجمہ: مکپی شریفی ته په کوم مخ ئې غالیه، مکر شرم تاته نه دریپری که پر دغه شعر باندی د ایمان خاوندانو عمل کرپی واپی نو دمکپی شریفی خخه به محرومہ سوی واپی لهذا ددغه شعر اصلاح واجب وه.

حضرت مولانا شاه محمد احمد صاحب کوم چی دشاہ فضل رحمن
کنج مراد آبادی رحمة اللہ علیہ دسلسلی خلیفہ دی هغہ راتہ و فرمایل چی
حکیم اختر ما ددغه شعر اصلاح وکرہ کنپی دغالب دغه شعر به اُمت
خدای د رحمت خخه نامیده کری وای او د حرم شریف خخه به یپی
محرومہ کری وای، ما عرض ورتہ وکری چی حضرت شعر راتہ و وایہ خنکہ
دی اصلاح کری، راتہ وپی فرمایل چی داسی اصلاح می ور وکرلہ

میں اسی منہ سے کعبہ جاؤں گا

شرم کو خاک میں ملاوں گا

ان کو رو رو کے میں مناؤں گا

ابنی بگڑی کو یوں بناؤں گا

ترجمہ: زہ په داغہ مخ مکبی شریفی ته ئم، شرم بہ پہ خاورو کبوم،
خدای بہ پہ ژرا راضی کوم، خپل کار بہ داسی سموم

الله الله! تاسی وکوری چی د اولیا وو پہ شعر کی او د دنیادارو پہ
شعر کی خونہ فرق وی۔ کہ ماہی لس وارہ ونیسپی او پہ غور کی ورتہ
و وایپی چی آیا اوبو ته بیرتہ ئی او کہ شرمیریپی نو ماہی بہ خہ درتہ و وای

گر چھ در خشکی ھزاراں رنگھاست

ماھیاں را با یبوست جنگھاست

اپی سنکاریانو! کہ تاسی د اُبیو دباندی پہ زرھاوو خوندونہ راتہ اینبی دی،
بوتلان ھم دی، کابونہ او وریجی ھم دی لاکن دغه تولہ زما دپارہ مرگ دی

گرچه در خشکی هزاراں رنگهاست

ماهیاں را با پوست جنگهاست

دغه خوندونه زما دپاره فایده نه لری، ما اوبو ته ورواجوی، دهنه خای طوفان هم زما دپاره کتمند دی. همدغه رنگه دمومن دپاره دخدای په رضا کی په هر شنی کی خیر او برکت وی که خه هم حق تعالیٰ بی په هر حال کی وساتی او که خدای خوابدی دی نو په لکھاوو دعیش په سامانو کی به دسری روح (داسی ناقراره وی) لکه ماهی چی بی اوبو ناقراره وی.

نبی علیه السلام فرمایی **مَن لَّزِمَ الْاسْتِغْفَارَ** خوک چی په کثرت سره استغفار کوی یعنی حق تعالیٰ راضی کوی، دکناوو په خاطر دخدای سره چی بی کوم تعلق مات سوی وی په ژرا او زاری سره دبندکی هغه تعلق بیرته صحیح کوی نو هغه ته کوم انعامونه حاصلیری ددپی بیان مختنه درته کوم لakan زما دوستانو! اول د پینیمانی د اوینکو قیمت واوری، دمشکوئه شریف روایت دی نبی علیه السلام فرمایی

مَا مِنْ عَبْدٍ مُّؤْمِنٍ يَجْرِي مِنْ عَيْنِيهِ دُمُوعٌ وَإِنْ كَانَ إِثْلَاثَ رَأْسَ الذِّي أَبِيَ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ثُمَّ يُصْبِي شَيْئًا مِنْ حُرًّ وَجْهِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ

(مشکلة صفحه ۲۵۸)

که دیو مومن بnde دسترکو خخه دپینیمانی او دخدای دبیری خخه اوینکی راتوی سی که خه هم دمچ دسر په اندازه وی نو پر هغه مخ باندی حق تعالیٰ ددورخ اور حرام کرپی

ما خپل پیر شاه عبد الغنی صاحب به لیدی چی اوینکی به بی پر مخ و میلپی او راته فرمایل به بی چی ما خپل پیر حضرت تهانوی صاحب

لیدی چی عمری به یې خپل او بنکی دغه رنگه پر مخ مولی، بیا ما دیو اصحابی روایت ولیدی چی زه دغه او بنکی په دې خاطر پر مخ میوم چی زمود نبی علیه السلام فرمایلی دی چی دغه او بنکی هر ئای و مبنی ددورخ اور (پر هغه ئای) حرام سی.

حضرت تهانوی رحمة الله عليه وفرماييل چي پر دې باندي يو علمي سوال دغه پيدا دی که او بنکی پر مخ ومیل سوي نو مخ خو به جنت ته ولاپسى لakan دبدن په نورو حصو به خه کېرى؟ بیا حضرت تهانوی صاحب په دې دسر خلاصلو دپاره يوه قصه بیان کړه چي دپاچا عالمکير صاحب په وخت کي ديو بشار والي (هندو وو) هغه مړ سو، دهغه ورونو پر پاچاهي باندي قبضه کوله او د والي زوي یې (دپاچاهي خخه) محرومہ کوي، وزیرانو یې نمک خورلی وو نو د والي زوي ته یې وروښول چي درخه دهلي ته، مور به پاچا عالمکير ته ستا سفارش وکو ته کوچني یې پاچا به پر تا رحم وکړي او تاته به دخپل پلار چوکي درکړي، دوه وزیران توله لار دغه ورته کډ وکه پاچا دغه پونتنه درخخه وکړي نو ته دغه جواب ورکه او که دغه پونتنه درخخه وکړي نو دغه ورته ووايه، دپاچا قلعه چي رانزدې سوله نو هلک وزیرانو ته ووبل چي تاسی (توله لار) چي کومي خبری ماته راوښولي که پاچا دهغه ماسوا دبل شي پونتنه راخخه وکړله نو بیا خه جواب ورک، وزیرانو وختنل او وي وبل چي دغه هلک ډير چالاکه دی پاچا ته خپله جواب ورکولای سی دده د رهبری ضرورت نسته.

پاچا عالمکير رحمة الله عليه په حوض کي لمبيدي هلک ورغلی او سلام یې ورته وکي او ورته وي وبل چي محترمه! زه يو درخواست درته کوم (او خپله قصه یې ورته بیان کړله) درخواست د اورې دلو وروسته پاچا عالمکير یې دواړه لاسونه ونیول او ورته وي وبل چي زه تا ودغه اوبو ته

ورغورخوم؟ هلک په زوره وختنل، پاچا ورته وویل چې داسی لیونی ته به خه پاچاهی ورکول کېږي، تا خو باید راته ویلى واى چې ما مه ډوبوه لانک ته دیږیدو پر ئای خاندې دا خو دليونيانو کار دی، ته به خه پاچاهی وکړي، هلک ورته وویل چې محترمه اول ته زما خنه پوبنته خو وکه چې زه ولی خاندم بیا چې ته هر رنګه فيصله کوې هغه وکه، پاچا ورته وویل چې بنه راته ووايې تا ولی وختنل؟ هلک ورته وویل چې محترمه ته پاچا بې دپاچاهانو دېره لو مرتبه بې که زما کوته ستا په لاس کی واى نو هم زه نه سوای دوبيداي اوس خو لا زما دواړه لاسونه ستا په لاس کی دی. حضرت تهانوی رحمة الله عليه ددې قصې وروسته وفرمایل چې دیو کافر زوی د یو دنیاوی پاچا پر رحم باندی دونه اعتماد لري نو دخدای د رحم خه فکر کوې چې هغه دچا مخ وجنت ته داخل کړي نو آیا دهغه بدن به دوړخ ته وغورخوي؟ حق تعالیٰ کريم ذات دی او د کريم معنی ملا على قاري رحمة الله عليه دغه ليکلی ده

الَّذِي يُعْطِي بِلُؤْنِ الْاسْتِحْقَاقِ وَالْبَيْنَةِ (سرت ۴ جلد ۲ صفحه ۲۱۲)

کريم هغه ذات دی کوم چې بې له حقه بې چاته عطا کړي، پر نالا یقو باندی فضل وکړي

حق تعالیٰ دکرم خنه دغه خبره لیری ده چې دچا مخ خو وجنت ته داخل کړي او دهغه نور بدن دوړخ ته ور وغورخوي. دحضرت شیخ الحدیث مولانا زکریا صاحب په باره کی مو اوریدلی دی چې په آخری عمر کې به بې یا کریم یا کریم ویل. بس مور تولو ته پکارده چې وخدای ته بې له شرمه استغفار او توبه وکړو او اميد ئخنی وساتو او چې اوښکی مو راتوی سی نو هغه پر مخ ومبرو او که ژرا نه راتله نو د ژرا په شان شکل جور کړو. دحضرت سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه روایت دی، دی دریم

صحابي دی فرمایي **كُنْتُ ثالِثَ الْإِسْلَامِ** زه دريم سپری و م چي ايمان می راوري او فرمایي **أَكَا أَوْلُ مَنْ رَقَى السَّمَاءَ فِي سَمِيلِ اللَّهِ** زه هجه اول مسلمان يم چا چي دخداي په لار کي پر کافرانو باندي اول غشی وروغورخوي، نبي عليه السلام دته دعا وکره **اللَّهُمَّ سَدِّدْ سَهْمَهُ وَأَجِبْ دَعْوَتَهُ** يالله دسعد بن ابي وقادص دغشي نښانه ورسمه کره او دده دعاوی ورقبولي کړي. دغه یې هم ورته وفرمايل **إِذْمُ يَأْسَعُ فِدَاكَ آئِيْ وَأَمْيَ** اي سعد! غشی وچلوه زما مور و پلار دی پر تا قربان سی (**مشکوہ صفحہ ۵۹۶**، **اکال فی امساہ الرحلات**).

دغه نعمت فقط دوو اصحابو ته حاصل دی یو حضرت زير رضي الله عنه ته او یو دته، محدثنو ليکلی دی چي نبي عليه السلام ددغه دوو اصحابو ماسوا هيچاته دغه جمله (چي زما مور و پلار دی پر تا قربان سی) نه ده فرماليې او حضرت سعد د عشره مبشره (هجه اصحاب چي په دنيا کي دجنت بشارت ورته سوی دی) خخه دی او دی **آخِدُ الْعَشْرَةِ** هم دی او آخِرُ الْعَشْرَةِ هم دی يعني دده د وفات وروسته توله عشره مبشره ختم سول، دی روایت کوي

إِنْ كُوَا فِإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَّأْ كَوَا (ابن ماجه صفحہ ۳۱۹، ابواب الزهد)

وزاره (دخداي په محبت يا بيره کي) او که زرا نه درخني نو د زرا په شان شکل جوړ که

دمشکوہ په ۴۱۳ صفحه کي یو بل حدیث دی چي یو اصحابي دنبي عليه السلام خخه پونښنه وکړله چي **مَا الْعَجَافُ** اي نبي عليه السلام (ددروخ خخه) نجات خنګه حاصلېږي؟ نبي عليه السلام ورته وفرمايل **أَمْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ** زې په خپل قبضه کي وساته يعني تاوانی خبری مه کوه او پر زې باندي داسي مالکانه حق استعمال که لکه غلام چي په قبضه کي

ساتل کیوی او ورته وی فرمایل **وَلِيَسْعُكَ بَيْتُكَ** او ستا کور دی ستا دپاره فراخه سی یعنی بی له ضرورته دکوره خخه مه راوئه او دوری هوری دکرخیدو عادت خان ته مه ور اچوه بلکې په نیک کارو کی مشغول اوسه.

مُلّا علی قاری رحمة الله عليه ددې خبری په شرح کی فرمایی **هذَا زَمَانُ السُّكُوتِ وَمُلَازَمَةُ الْبُيُوتِ وَالْقَنَاعَةُ إِلَّا لِلْقُوَّتِ حَتَّى يَمُوتُ** (سرتا جبلو صفحہ ۱۵۰) دغه وخت دچپ او سیدو دی او په کور کی دناستی او دضرورت په قدر پر روزی باندی دقناعت دی تر دې حده چی مرگ درته راسی. او په آخر کی نبی علیه اسلام وہغه اصحابی ته و فرمایل چی **وَابِكَ عَلَى خَطِيئَتِكَ** پر خپلو کناوو باندی ژاړه.

ددې حدیث خخه معلوم سول چی دنجات لاره پر خپلو کناوو باندی ژرا ده او که ژرا نه درتلل نو ځکه چی ژرا دیندہ په خپل اختیار کی نه ده په دې خاطر پر نبی علیه السلام باندی قربان سی چی دحق تعالی رحمت بې په دمتوجه کولو دپاره و خپل امت ته داسی هدایت و کړی چی **فَإِنَّ اللَّهَ تَبَكُّرًا فَقَبَّا كَوَا** که ژرا نه درتلل نو د ژرا په شان شکل جور کړی ځکه چی د ژرا په شان شکل جورول دهر سری په اختیار دی

بنا کر فقیروں کا ہم بھیں غالب

تماشائے اہل کرم دیکھتے ہیں

ترجمہ: د فقیرانو شکل په جورولو کی زه دکرم کونکو تماشا وینم

دنیا دکرم کونکو چی دغه حال دی چی د فقیرانو شکل جورونکی هم نه محرومہ کوی (او یو خه نه خه ورکړی) او دغه کرم کول ددوی خپل نه دی بلکې دھغه اصلی کریم ذات دکرم دخزانې یوہ ذره ده نو یا دھغه کریم

ذات درحمت به خه شان وي؟ دهغه خو مور اندازه هم نه سو کولاي. بس
که اوينکي راتوي نه سى نود زرا په شان شكل جور که ييا دهغه کريم ذات
درکم او فضل تماشا ووينه.

اويس د اول حديث شريف ترجمه درته پوره کوم وروسته بيان
ختموم مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَحْرَجًا کوم سري چي
په کثرت سره استغفار کوي حق تعالى به دهری تنکي خخه هغه ته نجات
ورپه نصيب کري. خلک دا پوبنتنه کوي چي په تنکي کي یم خه وک، ددي
علاج استغفار دی وَمَنْ كُلِّ هَمٌ فَرَجًَا او د هَمٌ خخه حق تعالى نجات
ورکوي او د هَمٌ معني خه شي ده، مُلَا علی قاري فرماني **اللَّهُمَّ هُوَ الْغَمْ**
الَّذِي يُنِيبُ إِلَّا سَبَقَتْ يعني هَمٌ هغه غم دی کوم چي انسان سره ويلی کري
وَالْعُزُونُ لَيْسَ كَذَا إِلَكَ دغه غم تر حُزن دير شديد وي، حق تعالى د استغفار
په برکت سره دغه ليري کري ئكه چي په توبه کولو سره سري دحق تعالى
محبوب جور سى لکه خنکه چي په قرآن پاک کي ارشاد دی **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ**
الثَّوَابِينَ الله تعالى توبه کونکي خپل محبوب کرخوي. په دنيا کي هم هيحوک
خپل محبوب دوست په غم کي نه سى ليدلای نو حق تعالى چي خوک خپل
محبوب وکرخوي نو هغه خنکه په غم کي پاته کيداي سى او ددغه حديث
شريف آخری جمله ده وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ او استغفار کونکو ته حق
تعالي دهغه خايه خخه رزق ورکوي دکوم خايه خخه چي دهغه فکر هم نه
وي.

مُلَا علی قاري رحمة الله عليه ددي په شرح کي ليکلي دی چي په
دغه حديث پاک کي دکنهکاره بندکانو دپاره دير اطمینان دی چي تقوادارو ته
چي پر تقوا باندي کوم انعامونه حاصليري زرا کونکو ته، توبه کونکو ته،

پر گناوو باندی پنیمانی کونکو ته هم پر استغفار او تویه باندی دھفو انامو وعده کېل سوی د **فَتْرُلُوْ اَمَنْرُلَةُ الْمُتَّقِيْنَ** (سرتا جلدہ صفحہ ۱۳۵). ملا علی قاری رحمة الله عليه فرمایي دغه حديث پاک دقرآن شریف ددغه آیت (کواکبی) ترجمہ ده

وَمَنْ يَتَّقِيَ اللَّهَ يَجْعَلُ لَهُ خَرْجًا وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

وَمَنْ يَتَوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

(پچوالہ سرتا جلدہ صفحہ ۱۳۵)

ددغه لور آیتو ترجمہ حضرت تھانوی رحمة الله عليه دغه کرپی ده چی کوم سپری دخدائی خخه بیرپری (یعنی کناه نه کوی) نو حق تعالیٰ دھغه دپاره (دھر مشکل خخه) دنجات لاره پیدا کرپی او هغه ته ددادسی خایه خخه رزق ور رسوی دکوم خایه چی دھغه کومان هم نه وی (او ئکه چی توکل هم دتفقا یوه شعبه ده او د توکل دا خاصیت دی چی) کوم سپری پر الله تعالیٰ باندی توکل وکرپی نو حق تعالیٰ دھغه دھر کار دپاره کافی دی.

زما دوستانو! پر رحمۃ للغایمین ﷺ باندی مور باید قربان سو، دنبی علیه السلام رحمت دغه خبره برداشت نه کرله چی زما د امت کنهکاره بندکان محرومہ پانه سی. بس د استغفار کونکو او تویه کونکو دپاره هم دھغو انامو وعده ده کوم چی دتفقا خاوندانو ته عطا کیری، آیا دغه نعمت کم دی چی (استغفار کونکی هم) دتفوادارو و درجی ته ورسپری که خه هم په دوهم قطار کی وی.

حافظ عبدالولی بهرا چی رحمة الله عليه وحضرت تھانوی صاحب ته ولیکل چی حضرت صاحب زما حال دیر خراب دی معلومه نه ده دقیامت په ورخ به زما خه حال وی، حضرت صاحب ورته ولیکل چی انشاء الله

دیئر بنه حال به دی وی که په کاملينو کی راپورته نه سوی نو انشاءالله په تائينو(تبه کونکو) کی به ضرور راپورته سې او دا هم لوی نعمت دی او ورته وې لیکل چې دا زمور دبزرگانو دسلسلې برکت دی چې کوم خلک د اولياوو سره تعلق ساتي هغه محرومہ نه پاتيرو.

مولانا رومی رحمة الله عليه فرمایي کومو زوزانو چې دکلانو په لمن کي خپل مخ پت کړي دی باغوان هغه دچن خڅه نه کاری لاس کوم چې خالی زوزان دی او دکلانو خڅه لیري دی او دکلانو سره هیڅ تعلق نه لري نو باغوان هغه دبیخ خڅه وکاري.

مولانا رومی رحمة الله عليه فرمایي

آل خارمی ګریست که اے عیب پوش خلق شد مستجاب دعوت او ګلزار شد

يو روز وخدای ته زړل چې اې د مخلوق عیب پتونکې خدايه! زما عیب به خنګه پتیرو (حکه چې) زه خو روز یم، دده دغه زاری او فریاد قبول سو او د خدای کم دده عیب داسی پت کړي چې کل یې پر راشین کړي، ددغه کل په لمن کي روز خپل مخ پت کړي.

بس که موږ زوزان (یعنی ګنهکاره) یو، نالایقه یو نو موږ ته پکار ده چې د اولياوو په صحبت کي واوسیرو، ددې په برکت سره به انشاءالله اول خو موږ د خدای دوستان سو او که په کاملينو(ولياوو) کي نه سو حساب نو په تائينو(تبه کونکي) کي به انشاءالله ضرور راپورته سو، د روز په شان موږ محرومہ نه پاتيرو. دغه مضمون ما په خپل شعرو کي داسی بیان کړي دی، خپل پیر ته می خطاب کړي دی

ہمیں معلوم ہے تیرے چمن میں خار ہے اختر
 مگر خاروں کا پردہ دامن گل سے نہیں بہتر
 چھپانا منہ کسی کائٹے کا دامن میں گل تر کے
 تعجب کیا چمن خالی نہیں ہے ایسے منظر سے

ترجمہ: زہ خبر یہم ستا په چمن کی زہ زوز یہم، دیو زوز مخ پتول دکلانو په
 لمن کی، پر دی باندی حیرانی دخہ شی ده چمن ڈک دی ددادسی منظر خخہ
 د اولیا وو د صحبت کوچنی کتھ دغه د چی دھفو سره تعلق
 ساتونکی پر کناہ باندی تینکار نہ کوی، هفہ ته خدای دتبی تو فیق
 ورکری او دھغہ بد بختی په خوش بختی بدله سی۔ دبخاری شریف حدیث
 دی

هُمُ الْجَلَسَاءُ لَا يَشْقَى جَلِيلُسُهُمْ (بخاری جلد ۲ صفحہ ۹۳۸)

اویاء داسی دخای مقبولہ بندگان دی چی خوک دھفو سره کبینی نہ ہفہ
 محرومہ او بد بختہ نہ سی کیدای

علامہ ابن حجر عسقلانی رحمة الله عليه دبخاری شریف په شرح
 فتح الباری جلد ۱۱ صفحہ ۲۱۳ کی ددغہ حدیث شریف داسی تشریح کری
 ده إِنَّ جَلِيلُسُهُمْ يَنْذِلُ جُمَعَهُمْ فِي تَجْمِيعٍ مَا يَتَفَضَّلُ اللَّهُ بِهِ عَلَيْهِمْ إِكْرَامًا لَهُمْ
 یعنی داولیا وو په صحبت کی چی خوک کبینی ہم په هغہ ټولو نعمتو کی
 شامل سی کوم چی حق تعالیٰ واولیا وو ته ورکوی او دغہ د اولیا وو دعڑت په
 خاطر کیری لکه خنکہ چی د یو محبوب میلمہ سره (راغلی) دھغہ مزدور ته
 ہم هغہ نعمتو نہ ورکول کیری کوم چی خاص دمیلمہ دپارہ یی (همدغہ رنکہ)
 د اولیا وو ہمنشینہ ہم حق تعالیٰ دھفو په برکت محرومہ نہ پریردی۔

بس اوں نو دعا وکی چی خه وویل سول حق تعالیٰ دی پر هغه
 دعمل توفیق راکپی، مور ته دی د زرہ خخه استغفار او توبه کل راپه
 نصیب کپری او مور تولو ته دی حق تعالیٰ خپل صحیح او قوی تعلق راپه
 نصیب کپری، یا اللہ صدیقین مقام چی د اولیا وو تر تولو لور مقام دی،
 یا اللہ ته کریم ذات یبی او پر نااھلو باندی هم فضل کونکی بی **اَنْتَ الْكَرِيمُ**
 دخپل کرم دشان په مطابق مور توله د اولیاء صدیقین و مقام ته کوم چی
 د اولیا وو آخری مقام دی یا اللہ مور توله تر هغه خایه پوری ورسوی او د
 اولیا وو اخلاق دھغو ایمان او دھغو یقین مور تولو ته راپه نصیب کپری، زمور
 دنیا او آخرت راسم کپری، زمور او زمور د اهل و عیال اصلاح را وکپری،
 نفس تزکیه را وکپری، زمور دنیا هم راسمه کپری او آخرت هم راسم کپری.

دتبی توافق

مرتب کوئی

مولانا محمد مظہر صاحب (غلیفہ)

حضرت مولانا شاہ ابراہم حق صاحب دامت برکاتہم

توبہ و کارہ دمختہ تردی بچی دتبی دروازہ بندہ سی
الْحَمْدُ لِلّٰهِ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَائِلِ التَّوْبَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ذِي الْظَّوْلِ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ طَيْقَمِلُ التَّوْبَةَ عَنِ عِبَادَةٍ وَيَغْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ وَيَسْتَعِيْبُ الَّذِينَ أَمْنَوْا وَأَعْمَلُوا الصَّلِيْخَتِ وَيَزِيْدُ هُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالصَّلَوةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ بَشَّرَ الْمُؤْمِنِينَ بِرَحْمَةِ اللّٰهِ طَآمَّا بَعْدُ

نن سبا ددی فتنو په وخت کی مور د رو حانیت(دین) خخه لیری
 سوی یو او دمادیت(دنیا دعیش) و طرف ته ځغلو، ددی په خاطر دنیکو

کارو خخه غفلت او دکناوو و خوا ته رغبت دیر سوی دی، په لکھاوو انسانان داسی دی چې په خپل دعوه کی خو مسلمانان دی لاکن دسر خخه تر پبنو پوری په کناوو کی پت دی، په فسق او فساد کی دونه مختنه تللى دی چې دکناوو دپربینولو او دتبوبی او استغفار فکر هم نه کوي، په داسی حال کی په زړه کی دغه خیال ورکرخی چې اوس نو زموږ دعاوی خه قبليږي.

که خه هم دحق تعالی ارشاد دی **وَهُوَ الَّذِي يَقْبِلُ التَّوْبَةَ عَنِ عَبْدِهِ وَيَعْفُوُ عَنِ السَّيِّئَاتِ** هغه ذات داسی مالک دی چې دخپل بندکانو توبه قبلوی او توله کناوی وربخښی. دحق تعالی ذات تر ټولو دیر رحیم او کریم دی هغه ارحم الرّاحمین دی دهغه درحمت خخه هیڅکله مه نامیده کیره، مسلسله توبه کاړه که کناه درخخه وسی دستی توبه وکاړه. حضرت مولانا شاه وصی الله صاحب به دغه شعر ويلى

هم نے طے کیں اس طرح سے منزلیں گرپڑے، گر کر اٹھے، اٹھ کر چلے

ترجمہ: موږ په داسی حال تر منزله پوری ورسیدو، غوخار به سوو، راپورته به سوو بیا به مو تک شروع کړی

صغریه کناوی خو په نیکو کارو هم بخبل کیدای سی لاکن کبیره کناوی په توبه قبليږي. دغه هم باید رامعلوم وی چې دبخښښ خبره په اور یدلو سره پر کناوو باندی په دې فکر دلاوری کول چې دمرګ تر مخه به توبه وکاړم دا ډیره لو بې عقلی او نادانی ده ځکه چې دمُستقبل خبر هیچانه نه دی معلوم چې مرګ خه وخت سړی ته راسی او دتبوبی دروازه بنده سی. دمفتی اعظم پاکستان مولانا محمد شفیع صاحب رحمة الله عليه شعر دی

ظالم ابھی ہے فرصتِ توبہ، نہ دیر کر وہ بھی گرانہیں جو گرا پھر سنجل گیا

توجہ: ظالمہ اوس ہم دتبی وخت سته پہ توبہ کولو کی ہند مہ کوہ،
ہغہ ہم لویدلی نہ دی کوم چی بیرتہ خان راپور تہ کری

نبی علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمایی **الْكَيْسُ مَنْ ذَانَ نَفْسَةً وَعَمِلَ لِيَا بَعْدَ الْمُؤْتَ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتَبَعَ نَفْسَةً هَوَاهَا وَتَمَّتِي عَلَى اللَّهِ** (ترمذی جلد ۲ صفحہ ۷۲)
دنبی علیہ السلام پہ ریہ هغہ چاتہ (پہ دغہ حدیث کی) دعقل دخاوند خطاب
ورکول کیری چا چی دخپل نفس خبرہ ونه منل او دمرک وروستہ ژوند
دپارہ یبی عمل وکری او ببی عقل هغہ خوک دی چا چی خپل نفس دھغہ
(پر حرام) خواهشاتو باندی روان کری وی او (سربیرہ ددی) حق تعالیٰ تھے
اورده اورده امیدونہ (ہم) ساقی. دسری چی ہر خونہ کناوی وی تولہ پہ
توبہ سره بخبل کیری. پہ ترمذی شریف ابواب الدعوات کی دحضرت
انس رضی اللہ عنہ خخہ روایت دی

سَعَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا أَبْنَى
أَدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجُوتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيهِكَ وَلَا أَبْلَى
أَدَمَ لَوْ بَلَغْتُ ذُنُوبَكَ عَنَّا السَّمَاءُ ثُمَّ أَسْتَغْفِرُ تَنِي غَفَرْتُ لَكَ وَلَا أَبْلَى
يَا أَبْنَى أَدَمَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَاكُمْ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا
لَا تَئِتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً (جلد ۲ صفحہ ۱۹۳)

حضرت انس رضی اللہ عنہ فرمایی چی ما دنبی علیہ السلام خخہ
اوریدلی دی چی حق تعالیٰ فرمایی ای انسانہ بیشکہ تھے چی تر خو زما خخہ

دعا کوی او زما خخه اميد وساتی زه تا بخبنم (که خه هم) ستا کناوی هر خونه وی او زه (دکناوو د دیروالی) هیچ پروا نه کوم، ای انسانه! که ستا کناوی تر آسمانه پوری ورسیری بیا هم که ته زما خخه مغفرت طلب کرپی نو زه به دی و بخبنم او زه هیچ پروا نه کوم، ای انسانه! که ته دونه کناوی ماته راوربی چی په هعنه توله مئکه دکه سی بیا زما سره په داسی حال کی ملاقات وکرپی چی زما سره هیچ شی نه وی شریک کرپی (یعنی شرک دی نه وی کرپی) نو زه هغونه لوی مغفرت تاته درکوم چی په هعنه به مئکه دکه سی.

په دغه حدیث کی دمومن بندگانو دپاره عام اعلان دی کوم چی د رب العلمین دطرفه خخه نشر سوی دی که د انسانانو خخه لغزشونه او خطاوی وسی، د احکامو په ادا کولو کی کمی راسی او په پابندی کی یې فرق راسی، بنده په خپل نادانی سره کوچنی یا لو کناه وکرپی نو الله پاک دخپل بندگانو دمغفرت دپاره دغه نسخه فرمایلې ده چی په عجز او زاری سره دخدای په دربار کی په تینک اميد سره دمغفرت سوال وکه.

په زره کی پینیمانه سه چی آه زما غوندی ذلیل او حقیر خخه دتوله کاینات د رب دحکم خلاف عمل وسو او بیا کناه د نه کولو پخه اراده وکه پر دی باندی حق تعالی دسری مغفرت وکرپی او فرمای چی **لَا يَأْبَانُ** یعنی په بخبلو کی پر ما باندی هیچ بار نسته، زه هیچ پروا نه لرم، نه لوی کناوی په بخبلو کی هیچ مشکل لرم نه کوچنی کناوی په بخبلو کی هیچ مشکل لرم **إِنَّ الْكَبَائِرَ فِي الْغُفْرَانِ كَالْمُمْدُودُونَ** دکناوو ددیروالی دوه مثاله په بیانلو سره یې ومومنانو ته نور اطمنان ورکرپی او وی فرمایل که ستا کناوی دونه دیری سی چی هعنه دمئکی خخه تر آسمانه پوری ورسیری او تر آسمانه توله ئای په دک سی بیا هم دبخنبن پر غوبنسلو باندی به

دی زه و بخنیم او که ستا کناوی دونه دیری وی چی توله مئکه په ڈکه سی
بیا هم زه پر بخبلو باندی قدرت لرم او توله بخنیم که ستا کناوی مئکه
دکولای سی نو زما مغفرت هم مئکه دکولای سی بلکی حق تعالی مغفرت
خو بی انتهای دی، دمئکی او آسمان پراخی دهغه و مخته هیخ هم نه ده
البته دکافر او مُشرک به بخنبین نه کیری لکه خنکه چی ددغه حدیث په
آخر کی د لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا شرط لکیدلی دی.

او په قرآن شریف کی ارشاد دی

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشَرِّكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِيلٍ لِمَنِ يَشَاءُ
(سورت ناء سپاره^{۵۰})

بیشکه الله نه بخنی هغه خوک (کوم چی دخدای) سره شریک نیسی او
ددی ما سوا نوری چی هر خونه کناوی دی خدای چی دچا دپاره
وغواری هغه به و بخنی

دکافر او مُشرک به هیڅکله بخنبین نه کیری، هغه به همیشه په
دوبخ کی اوسيیری او دمومن بنده خخه چی هر خونه کناوی وسی خو
دخدای درحمت او مغفرت خخه دی هیڅکله نه نامیده کیری، په تویه او
استغفار کی دی اخته اوسي او دخنبین قوى اميد دی وساتی. حق تعالی
دی دعمل توفيق راکړی، آمين.

وَأَخْرُجُوهُمْ إِذَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ